

STRESZCZENIE

Wśród personelu medycznego wypalenie zawodowe wpływa na jakość sprawowanej opieki nad pacjentami, stąd ważne wydaje się poznanie czynników wpływających na poziom wypalenia pracowników sektora medycznego, szczególnie pielęgniarek, które są najbliższe pacjenta. Obecnie niewiele badań podejmuje próbę spojrzenia na wypalenie zawodowe w kontekście osobowościowych różnic indywidualnych. Celem pracy było zbadanie relacji pomiędzy wypaleniem zawodowym, a dwoma poziomami osobowości – cechami i wartościami – wśród pielęgniarek. Celem było również zbadanie łącznego wpływu cech i wartości w złożonym modelu integrującym wszystkie zmienne – szukano najlepszych predyktorów wymiarów wypalenia oraz sprawdzano, czy metawartości mogą pośredniczyć w związkach pomiędzy cechami i wypaleniem zawodowym. Analizowano także, czy poziom badanych zmiennych oraz związki między nimi różnią się w zależności od częstości kontaktu ze śmiercią w miejscu pracy. Do badania obejmującego pielęgniarki (N=181), użyto Kwestionariusza NEO-FFI, Kwestionariusza PVQ IVb-f oraz Kwestionariusza wypalenia zawodowego MBI. Nie stwierdzono różnic w zakresie cech osobowości oraz poziomu wypalenia zawodowego pomiędzy pielęgniarkami o rzadkim i częstym kontakcie ze śmiercią, a w zakresie wartości osobistych jedynie poziom władzy różnicował badane grupy.

Uzyskane korelacje potwierdziły związki pomiędzy wypaleniem zawodowym a wszystkimi cechami osobowości oraz trzema meta-kategoriami wartości: otwartość na zmiany, przekraczanie ja i zachowawczość. Gdy kontrolowano efekty wszystkich zmiennych, w hierarchicznej analizie regresji dla wyczerpania emocjonalnego jedynym istotnym predyktorem był poziom neurotyczności, dla wymiaru depersonalizacji, jedynymi istotnymi predyktorami okazały się ugodowość i sumienność, a dla poczucia dokonań osobistych najważniejszymi predyktorami okazały się ekstrawersja, ugodowość i sumienność oraz wartości z wymiaru przekraczania ja.

W modelach testujących mediację, cztery cechy - sumienność, ugodowość, otwartość, a także neurotyczność są pozytywnie powiązane z wartością przekraczania siebie, a ta wartość jest bezpośrednim pozytywnym predyktorem poczucia dokonań. W odniesieniu do neurotyczności zachodzi zjawisko supresji – kontrola innych cech i uwzględnienie 4 mediatorów ujawniają pozytywny związek neurotyczności z przekraczaniem siebie, mimo że w całej próbie prosta korelacja na poziomie zerowym między tymi zmiennymi była nieistotna.

W modelu testującym wartości z wymiaru ukierunkowania na siebie w roli mediatora, kontakt ze śmiercią nie różnicuje efektu mediacji. W modelu uwzględniającym wartości z wymiaru przekraczania ja w roli mediatora, jeśli kontrolowano efekty wszystkich cech, jedynie w modelu z neurotycznością w roli zmiennej wyjaśniającej stwierdzono istotny efekt po wprowadzeniu poczucia dokonań osobistych w roli zmiennej wyjaśnianej. Neurotyczność istotnie wiąże się z przekraczaniem ja dodatnio tylko w grupie pielęgniarek o rzadkim kontakcie ze śmiercią, jednak wskaźnik moderowanej mediacji okazał się ostatecznie nieistotny.

Przedstawione tutaj wyniki potwierdzają tezę, że wartości, które pomagają budować dobre relacje, czyli metawartości przekraczania ja i zachowawczość promują dobre samopoczucie pielęgniarek wiążąc się z niższym poziomem wypalenia zawodowego. Ponadto uzyskane wyniki dostarczają większego wglądu w relacje pomiędzy osobowością i wypaleniem, zachęcając do dalszych badań obejmujących inne grupy oraz poszukiwania interwencji, które mogą zwiększyć identyfikację pielęgniarek z wartościami sprzyjającymi niższemu wypaleniu.